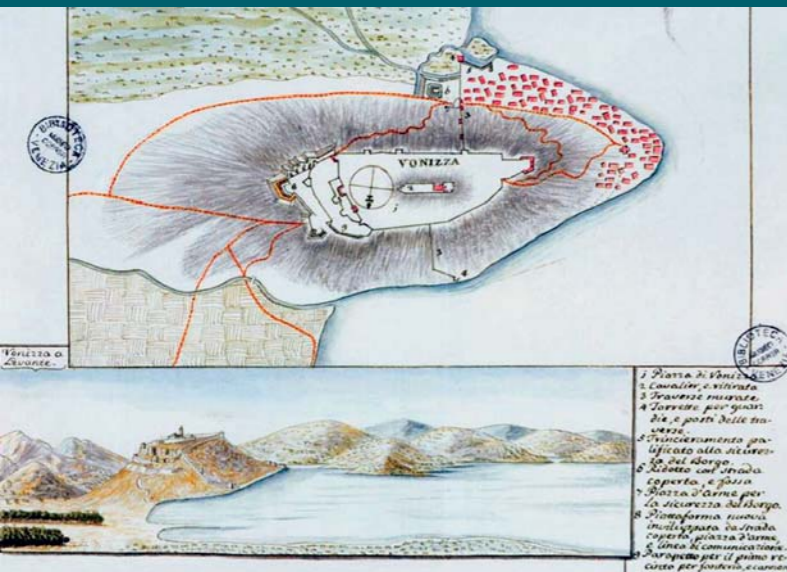

Αναπαράσταση του κάστρου της Βόνιτσας σε γκραβούρα του 18ου αιώνα. Με λεπτομερή τρόπο αποδίδεται το τείχος του κάστρου, αθλή και το εξωτερικό, Δ-ΝΔ τείχισμα του που κατέρχεται προς την περιοχή της λιμνοθάλασσας Λιμένι. Στην κορυφή του λόφου διακρίνεται η ακρόπολη με την Καζάρμα και χαμηλότερα η Χώρα με τις κατοικίες της.

Representation of the Vonitsa castle on an 18th-century engraving. The castle defensive wall and its external W-SW wall descending to the area of the Limeni lagoon are depicted in a detailed way. The citadel with Kazarma and lower Chora, with its residences, can be seen at the top of the hill.

Τοπογραφική αποτύπωση-κάτοψη και προοπτικό σχέδιο της Βόνιτσας και του κάστρου της του 18ου αιώνα (Ιστορικό αρχείο της Λευκάδας). Στα ανατολικά του κάστρου και της κύριας πύλης απεικονίζεται επιπλέον αμυντική ζώνη (ενδεχομένως χωμάτινο προτείχισμα) με προμαχώνες, η οποία δεν υφίσταται σήμερα. Στα δυτικά, κάτω από τον μεγάλο βενετσιάνικο προμαχώνα, απεικονίζεται η Χώρα με τις κατοικίες της.

Site and perspective plans of Vonitsa and its castle, 18th century (Historical archive of Lefkas). An additional defensive zone (possibly an earthen bulwark) with bastions, which does not exist today, is depicted east of the castle and its main gate. To the west, Chora is depicted with its residences under the large Venetian bastion.

Integrated Environmental Management Ολοκληρωμένη Περιβαλλοντική Διαχείριση
www.greece-italy.eu

Πληροφορίες:
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος
Ταχ. Δ/ση: Αρχοντικό Ι. Τρικούπη, Ι.Ι. Μάγερ 20
Τηλ.: (+30) 26310 55654
e-mail: efaait@culture.gr
website: www.efaaatl.gr

Έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) και την Εθνική Συμμετοχή των χωρών Ελλάδας και Ιταλίας.

Information:
Ephorate of Antiquities of Aitoloakarnania and Lefkada
Address: I. Trikoupis Mansion, I.I. Mager 20
Tel: (+30) 26310 55654
e-mail: efaait@culture.gr
website: www.efaaatl.gr

The project is co-funded by European Union, European Regional Development Fund (E.R.D.F.) and by National Funds of Greece and Italy.

Υπουργείο Πολιτισμού
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος

Ministry of Culture
Ephorate of Antiquities
Aitoloakarnania and Lefkada

Κάστρο Βόνιτσας The Vonitsa Castle

CoHeN
COASTAL HERITAGE NETWORK

ΔΙΚΤΥΟ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Το «Δίκτυο Παράκτιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (CoHeN) είναι ένα στρατηγικό έργο, που χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Interreg V-A Ελλάδα-Ιταλία 2014-2020. Στόχος του είναι η προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού, μέσω της δημιουργίας και αξιοποίησης ενός δικτύου σημαντικών πολιτιστικών μνημείων κατά μήκος της διασυνοριακής περιοχής Αδριατικής και Ιονίου.

Συμπεριέλαβε παρεμβάσεις σε 17 επιλεγμένα μνημεία (11 στην Ελλάδα και 6 στην Ιταλία), με σκοπό την προστασία, την ανάδειξη και τη βελτίωση της προσβασιμότητας και λειτουργικότητάς τους. Στο εταιρικό σχήμα του έργου συμμετείχαν η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος ως επικεφαλής εταίρος και οι Εφορείες Αρχαιοτήτων Ηλείας, Θεσπρωτίας και Κέρκυρας από την ελληνική πλευρά και το Τμήμα Τουρισμού και Πολιτιστικής Οικονομίας και Εδαφικής Αξιοποίησης της Περιφέρειας Απουλίας από την ιταλική. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ήταν 6.945.521 ευρώ.

Coastal Heritage Network - CoHeN was a strategic project funded by the Interreg V-A Greece-Italy Programme 2014-2020. Its aim is to promote cultural tourism, by creating a network of important cultural monuments along the Adriatic and Ionian border region.

The project included interventions in 17 selected monuments (11 in Greece and 6 in Italy), in order to protect and make them more accessible and functional, so that they become hubs of cultural activities, services and exhibitions.

The partners of the project were the Ephorate of Antiquities of Aitoloakarnania and Lefkada, as the leader partner, and the Ephorates of Antiquities of Ilia, Thesprotia and Corfu from the Greek side and the Puglia Region - Department of Tourism, Economy of Culture and Valorization of Territory from the Italian side. The total budget of the project was 6,945,521 euros.

Το παράκτιο κάστρο της Βόνιτσας, δεσπόζει επιβλητικά πάνω από τη γραφική πόλη, σε στρατηγική θέση, με απεριόριστη θέα και έλεγχο στον Αμβρακικό κόλπο. Η ανοικοδόμησή του ανάγεται στη Μεσοβυζαντινή περίοδο (τέλη 9ου/αρχές 10ου αι. έως μέσα 11ου αι.), εποχή κατά την οποία η Βόνιτσα εξελίσσεται σε οχυρωμένο πόλισμα, σημαντικό ναυτικό σταθμό και κέντρο εμπορίου μεταξύ Ακαρνανίας και Ηπείρου. Έκτοτε, η διαχρονική χρήση του κάστρου, έως τους νεότερους χρόνους, οδήγησε σε αλλεπάλληλες ανακατασκευές και ενισχύσεις, κυρίως ενετικές και οθωμανικές (17^{ος} και 18^{ος} αι.), που έδωσαν στο κάστρο τη σημερινή του μορφή.

Κατά τον 11ο και 12ο αιώνα, η Βόνιτσα γνώρισε αξιοσημείωτη ακμή, χάρη στα προνόμια που της παραχώρησαν οι αυτοκράτορες Κομνηνοί (Αλέξιος Α΄, Μανουήλ Α΄ και Αλέξιος Γ΄ Άγγελος). Μετά τη Δ΄ Σταυροφορία (1204), εντάχθηκε στο Δεσποτάτο της Ηπείρου, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1294. Από το τέλος του 13ου αιώνα έως το 1479, το κάστρο πέρασε διαδοχικά στην κυριότητα των Ανδεγαυών της Νάπολης, των Ορσίνι, των Τόκκων, των Δουκών του Lecce, των Ιπποτών της Ρόδου, ενώ από το 1479 έως το 1684 ήταν υπό οθωμανική κυριαρχία. Ακολουθεί η περίοδος της Ενετικής κατάκτησης (1684-1797), με εξαίρεση μικρό χρονικό διάστημα (1715-1717) που επανήλθε στους Οθωμανούς. Το 1797 περιήλθε στους Γάλλους, ενώ το 1798 πέρασε στα χέρια του Αλή Πασά των Ιωαννίνων. Στις 29 Μαΐου 1821 οι ελληνικές δυνάμεις καταλαμβάνουν τη Βόνιτσα, αλλά όχι και το κάστρο όπου κατέφυγαν οι Τούρκοι αξιωματούχοι με σημαντική φρουρά. Η Βόνιτσα τελικά ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1828 και οι Τούρκοι περιορίστηκαν στο κάστρο. Παραδόθηκαν στις 5 Μαρτίου 1829, ενώ η πόλη ενσωματώθηκε επίσημα στο Ελληνικό Κράτος το 1832.

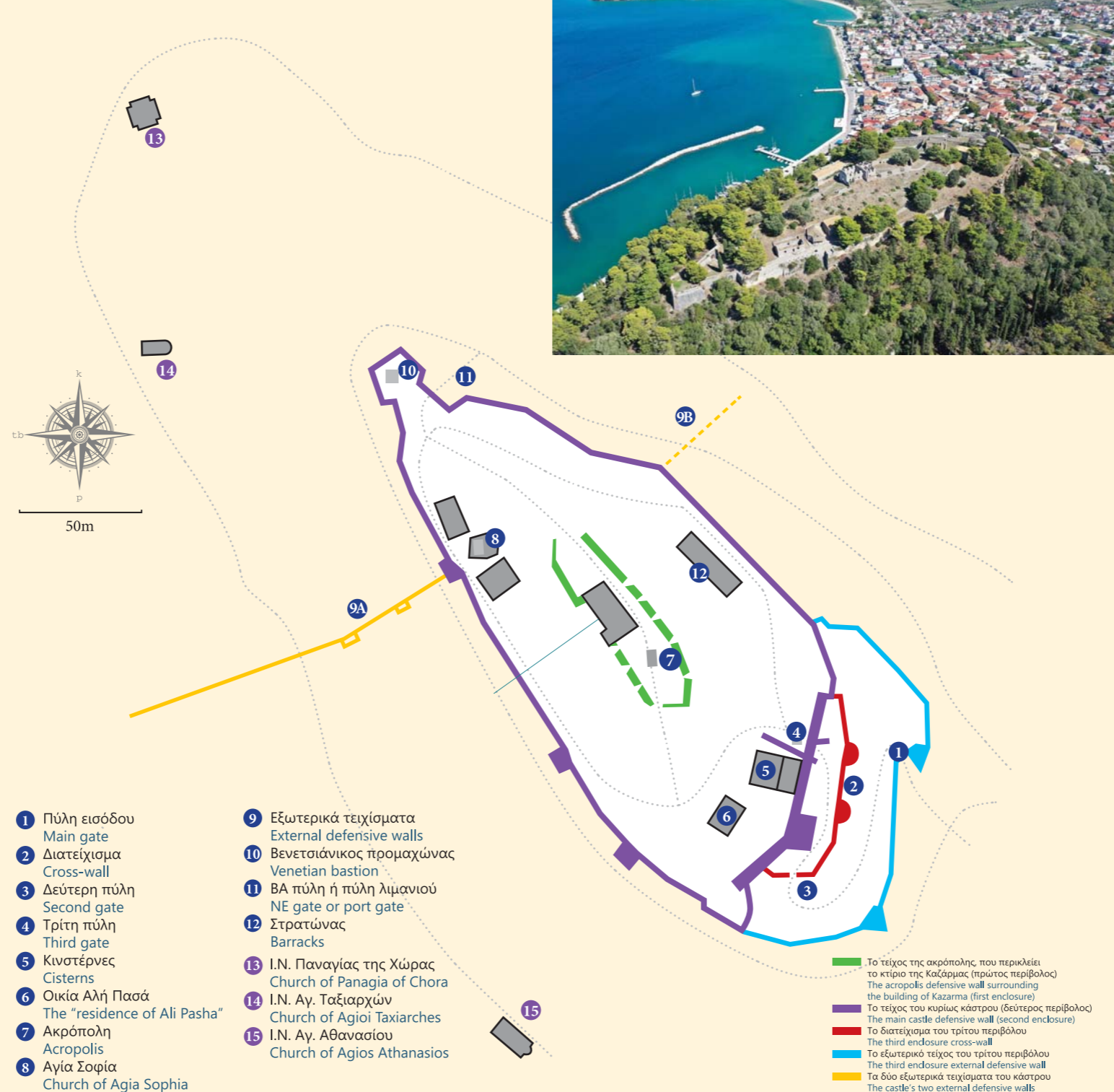
Ως εξαιρετικό δείγμα καστροπολιτείας, το κάστρο της Βόνιτσας αποτελεί ένα από τα πλέον αντιπροσωπευτικά μνημειακά σύνολα για την εξέλιξη της βυζαντινής και μεταβυζαντινής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής και ακολουθεί τη συνήθη τριμερή διάταξη των μεσοβυζαντινών πόλεων-κάστρων (ακρόπολη, κυρίως κάστρο και κάτω ακρόπολη ή τρίτος περίβολος). Η κάτοψη του παρουσιάζει ακανόνιστο ελλειψοειδές σχήμα και η εξωτερική περίμετρος του οχυρωματικού περιβόλου ανέρχεται στα 720 μ. περίπου. Τα ισχυρά τείχη, διαθέτουν περίδρομο, επάλξεις, πολεμίστρες και κανονιοθυρίδες, ενώ ενισχύονται ανά διαστήματα με προμαχώνες. Στο βόρειο άκρο, τα τείχη συγκλίνουν και απολήγουν σε μεγάλο, πεντάπλευρο, ενετικό προμαχώνα, ο οποίος προστατεύει την τοξωτή πύλη που οδηγούσε στην κάτω πόλη και στο λιμάνι.

Στην κορυφή του λόφου, εντός της ακρόπολης, που περικλείεται από χαμηλό περίβολο της οθωμανικής περιόδου, βρίσκεται το ενετικό κτήριο της καζάρμας. Αρχικά λειτουργήσε ως καθολική εκκλησία και το 1806 μετατράπηκε από τον Αλή Πασά σε κατοικία του διοικητή του κάστρου ή σε στρατώννα.

Στο κυρίως κάστρο διατηρούνται τα περισσότερα κτίσματα, όπως η «οικία του Αλή Πασά» που φιλοξενεί την ψηφιακή έκθεση, η κινστέρνα, ο στρατώννας, κ.α., τα οποία οικοδομήθηκαν επί Ενετοκρατίας. Εξαίρεση αποτελεί ο σταυροειδής ναός της Αγίας Σοφίας, η αρχική φάση του οποίου ανάγεται στην μεσοβυζαντινή περίοδο (10ος αιώνας).

Στον τρίτο περίβολο, που προσαρτάται στο νότιο τμήμα του κυρίως κάστρου, υπάρχει εσωτερικό διατείχιμα, το οποίο ενισχύεται από δύο, βυζαντινής περιόδου, ημικυκλικούς πύργους. Η κεντρική πύλη εισόδου βρίσκεται στα ΝΑ, μεταξύ δυο πεντάπλευρων, τριώροφων πύργων. Στη Ν πλευρά του διατειχίσματος βρίσκεται δεύτερη πύλη, σήμερα κατεστραμμένη και στη συνέχεια μία τρίτη πύλη οδηγούσε στο κυρίως κάστρο.

Δύο εγκάρσια, ισχυρά εξωτερικά τειχίσματα, κατέρχονται εκατέρωθεν του κάστρου, προς τα ΒΑ και τα ΝΔ, προστατεύοντας την κάτω πόλη και το λιμάνι.

The coastal castle of Vonitsa dominates imposingly over the picturesque city in a strategic location with unlimited views and control over the Ambracian Gulf. Its reconstruction dates to the Middle Byzantine period (late 9th/early 10th c. to the mid-11th c.), when Vonitsa evolved into a fortified city, an important naval station and a trade centre between Acarnania and Epirus. Since then, the continuous use of the castle, until modern times, led to successive reconstructions and reinforcements, mainly Venetian and Ottoman (17th and 18th c.), which gave the castle its present form.

During the 11th and 12th c., Vonitsa flourished, thanks to the privileges granted by the Komnenoi emperors (Alexios I, Manuel I and Alexios III Angelos). After the Fourth Crusade (1204), it joined the Despotate of Epirus, remaining until 1294. From the end of the 13th c. to 1479, the castle successively passed to the ownership of the Angevins of Naples, the Orsini, the Tocci, the Dukes of Lecce, the Knights of Rhodes, while from 1479 to 1684 it was under Ottoman rule. This was followed by the Venetian conquest (1684-1797), except for a short period (1715-1717) that returned to the Ottomans. In 1797, it passed to the French, while in 1798, it passed into the hands of Ali Pasha of Ioannina. On May 29, 1821, the Greek forces occupied Vonitsa, but not the castle where the Turkish officials took refuge with a significant garrison. Vonitsa was finally reclaimed on December 15, 1828, and the Turks were confined to the castle. They surrendered on March 5, 1829, while the city was officially incorporated into the Greek State in 1832.

As an excellent example of a castle city, the Vonitsa castle is one of the most representative monumental ensembles for the Byzantine and post-Byzantine fortification architecture development and follows the usual tripartite layout of mid-Byzantine city-castles (citadel, main castle and lower citadel or third enclosure). Its plan has an irregular ellipsoidal shape, while the outer perimeter of the fortification enclosure is approximately 720 m. The strong walls have a rampart walk, battlements, loopholes and cannon slits, reinforced at intervals with bastions. At the northern end, the walls converge and end in a large, five-sided Venetian bastion, which protected the arched gate leading to the lower city and the port.

At the top of the hill, within the citadel, surrounded by a low enclosure of the Ottoman period, lies the Venetian building of Kazarma. Initially, it functioned as a Catholic church and in 1806, Ali Pasha converted it into the castle commander's residence or a barracks.

Most buildings, such as the "Ali Pasha residence" hosting the digital exhibition, the cistern, the barracks, etc., built during the Venetian occupation, are preserved in the main castle. An exception is the cross-shaped church of Agia Sophia, the initial phase of which dates to the Middle Byzantine period (10th c.).

At the third enclosure, attached to the southern part of the main castle, there is an internal cross-wall reinforced by two Byzantine-era semi-circular towers. The main gate is located at SE, between two five-sided, three-storey towers. A second gate, now destroyed, is on the S side of the cross-wall, followed by a third one leading to the main castle.

Two transverse, strong outer walls descend on either side of the castle, towards NE and SW, protecting the Chora and the port.